

СТАНОВИЩЕ

ПО КОНКУРС ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“ В НБУ

От доц. д-р Евгения Георгиева Кръстева – Благоева, З.1. Социология, антропология и науки за културата за придобиване на научната степен доктор на науките по професионално направление З.1. Социология, антропология и науки за културата (Семиотика), с кандидат проф. д-р Кристиан Кръстинов Банков

Предложеният за оценка дисертационен труд на проф. д-р Кристиан Банков е с обем от 375 машинописни страници, издаден като книга на английски език от издателство *Springer Nature* през 2022 г. Публикуването на изследването от толкова престижно международно издателство само по себе си е недвусмислен знак за високо качество. Рядко срещано в родната академична среда е и използването на монография на английски език като хабилитационен труд, което също би следвало да се оцени по достойнство. Трудът има за предмет един от най-значимите проблеми на съвременната култура, а именно трансформациите, които тя понася вследствие на широкото навлизане на Интернет и новите комуникационни технологии във всекидневния живот. Доколкото ми е известно, това е първата монография по темата в световен план, в която се използва семиотичният подход. В този смисъл тя може да се разглежда като вероятно начало на значима тенденция, която ще даде облик на дисциплината през следващите десетилетия.

Още в началото на труда е обоснована причината, поради която на този етап не може да има единна и хомогенна семиотична теория на дигиталната култура. Докато новите технологии, социалните медии и напоследък изкуственият интелект променят културния пейзаж с безпрецедентна динамика, семиотичната теория на културата почива на фундаменти, които вече повече от век се изграждат върху стабилните основи на текстуализма. Според теоретичната рамка на автора първите стъпки на дигиталната семиотика трябва да се положат като критика към доминиращите модели, онагледени с конкретни анализи. Тези анализи са обединени от три водещи теми, които присъстват във всички глави на монографията и са в основата на поставените от автора цели и задачи. Това са темата за комерсиализацията на културата, за слабостите на текстуализма в анализа на интерактивната култура и новите механизми за конструиране на идентичност в дигиталната епоха.

В дисертационния труд личи задълбочено познаване на всички най-важни школи и подходи в семиотиката. В своите изследвания проф. Банков отдава предпочитание на две водещи школи на културната семиотика – тези на Умберто Еко и Юрий Лотман. Двамата автори са дадени като пример за това как в семиотиката се въвеждат нови теоретични модели – подобна е и целта на дисертационния труд. Характерна за

семиотиката е работата с вторични източници – писмени текстове или други прояви на културата, но трайно фиксирани в някаква изразна форма. Еко и Лотман години наред изследват и публикуват научни статии, след което обединяват тези публикации в монографии, в които синтезират нови теоретични модели на база на резултатите от предшестващите ги изследвания. Този подход е възприел и проф. Банков, който, както е известно, се е формирал като изследовател в школата на Умберто Еко.

Като оригинален принос се откроява въвеждането на понятието „платфосфера“ в първа част, където е очертана теоретичната рамка на изследването. С него авторът определя големите платформи на социалните медии по аналогия със семиосферата на Лотман. Друг важен принос е изчерпателната панорама на досега съществуващите изследвания в дигиталната семиотика, която е визуализирана като географска карта. Според думите на автора, предвид особените деления на школи и течения в семиотиката, няма друг изследовател, който да отразява с еднакво внимание англоезичната литература, огромния брой публикации на италиански език, френските приноси, както и не малък брой източници на руски и български. Принос на изследването е и необичайното за хуманитаристи внимание към икономически проблеми и понятия. Семиотичното моделиране на паричния знак, анализът на комуникируемостта на икономическата стойност с оглед нейната циркулация в новите медии, формирането на стойност при криптовалути и др. са необходими за разбирането на новата комерсиализирана култура, което е и една от основните тези на дисертацията.

Авторът систематизира най-важните теоретични и приложни постулати на труда с графични модели, което ги прави по-достъпни и приложими от други изследователи. Такива са а) типология на паричния знак, б) икономическата стойност през популателната способност на паричния знак, в) доразвит модел на идентичността; г) модел на еволюция и деволуция на знака според историческите му употреби.

По отношение на другите публикации проф. Банков е приложил списък от 29 статии и глави от колективни монографии, повечето от които са публикувани в престижни международни рецензирани издания, индексирани в *Scopus* и *Web of Science*. Освен това в увода на дисертационния труд се споменава за изнасянето на тези изследвания като пленарни и keynote доклади на световни конгреси и други значими международни форуми, което не оставя съмнения, че изследователската работа на проф. Банков по темата на дисертационния труд отдавна е валидирана от международната семиотична общност.

Трудовете на проф. Банков по темата на дисертацията са цитирани достатъчно за да изпълнят и надхвърлят изискванията на закона. Справка в *Google Scholar* показва 198 цитата, 125 от тях през последните пет години, като повечето са на статии и глави от монографии за дигиталната култура.

Бих направила и няколко критични бележки. Темата за изкуствения интелект общо взето отсъства от изследването, както и от съпътстващите публикации, а се оказва водещ тренд относно въздействието на дигиталната среда върху потребителите. Казвам го и като препоръка за бъдещите изследвания на проф. Банков, тъй като съм сигурна, че неговата експертност неминуемо ще обхване и тази нова социокултурна реалност. В труда за застъпени много антропологични теми и понятия, повечето от които традиционно са пресечна точка на двете дисциплини и тук намират доста адекватна трактовка. Единствено в главата за футболното изживяване в дигиталната икономика отсъства изцяло позоваване на антропологични изследвания по темата, каквито изобилстват и биха дали повече дълбочина на проучването.

В заключение ясно искам да подчертая високото научно равнище на дисертационния труд и съдържащите се в него теоретични обобщения и решения на големи научни или научно-приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката. Като изтъквам положителното си отношение към труда и към автора, когото познавам от дълги години като колега – задълбочен изследовател, вдъхновяващ преподавател и изявен член на академичната общност на НБУ – предлагам на членовете на Уважаемото научно жури да присъдят на проф. д-р Кристиан Банков научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Семиотика).

25.09. 2023 г.
София

доц. д-р Евгения Кръстева-Благоева